www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئوردام قوشاقلىرى

توپلاپ رەتلىگۈچى: ئابدۇلئەزىز مەسۇم لاۋاري

ئوردام قوشاقلىرى قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ يېڭىسار ناھىيىلىرىنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان بۇغراقۇم چۆللۈكىگە جايلاشقان ئەلى ئارسلانخان (ئوردا پادىشاھىم) قەبرىگاھىنى زىيارەت قىلىش پائالىيەتلىرى داۋامىدا بارلىققا كەلگەن بولۇپ، ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ بىر تەركىبىي سۈپىتىدە ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ بۈگۈنكى كۈنگە قەدەر داۋاملىشىپ كەلگەن.

تارىختىن بۇيان ھىجرىيە يىلنامىسى بويىچە مۇھەررەم (1 ـ ئاي) ۋە شەئبان (8 ـ ئاي) ئايلىرىدا جاي ـ جايلاردىن كىشىلەر كېلىپ، بۇ ئوردا پادىشاھىم مازىرىنى زىيارەت قىلىشىدۇ. مۇشۇ مەزگىلدە زىيارەتچىلەر قاتاردا بىر تۇركۇم مەددالار، ۋائىزلار، سوپى ـ ئىشانلار، ھاپىزلار ۋە ئاشىقلارمۇ كېلىدۇ. بۇلار ئىچىدىكى مەددالار ـ ۋائىزلار بۇغراخانلار قىسسىسىنى سۆزلىسە، سوپى ـ ئىشان، ھاپىزلار ھەلقە تۈزۈپ، ئەھمەد يەسسەۋىنىڭ ھېكمەتلىرىنى ئوقۇپ تەلقىن قىلىشىدۇ. ئاشىقلار بولسا «ئالتۇن گۈلخېنىم» دەپ ئاتالغان سورۇندا قوللىرىغا قوش ساپايە، ياپال تاشلارنى ئېلىپ، ئۆزلىرىنى ئۇنۇتقان ھالدا ئوردام قوشاقلىرىنى ئۆزگىرىشلىك مۇقام، مەشرەپ ئاھاڭلىرىغا سېلىپ ئوقۇيدۇ. ئەتراپىدىكى كىشىلەر ئوردام قوشاقلىرىنى ئاڭلىغانسېرى ئۇزاق زامانلار ئىلگىرىكى ئاشۇ تارىخىي ۋەقەلەر قاينىمىغا غەرق بولىدۇ. دېمەك، ئوردام قوشاقلىرى تارىخىي ۋەقەلەرنى ئەنە شۇنداق قىسقا، ئىخچام سۈرەتلەپ بەرگەنلىكى ئۈچۈن كىشىلەرنىڭ ئېسىدىن ئۇزاققىچە كۆتۈرۈلمەي، بۈگۈنكى كۈنگەقەدەر داۋاملىشىپ كەلگەن.

مەن تۆۋەندە بۇنىڭدىن 23 يىل مۇقەددەم مۇھەررەم ئېيىدا ئوردامغا كىرگەندە «ئالتۇن گۈلخېنىم» سورۇنىدا نەق مەيداندا خاتىرىلىۋالغان ئوردام قوشاقلىرىنىڭ بىرقىسمىنى ئوقۇرمەنلەر ھۆزۈرىغا سۇندۇم.

* *

مەن قەلەندەر شاھمەن، ئاللا يەي،
ئالەم ماڭا ۋەيرانمۇر يەي.
پايتەختىم گۈلخېنىم، ئاللا يەي،
ئوردام قەلەندەرخانمۇر يەي.

بىر تۇلۇمغا مەينى ئالدىم، ئاللا يەي،
بىر تۇلۇمغا ئىشقىنى يەي.
قۇم شەھداندا يېتىپتۇ، ئاللا يەي،
شاھ كامال دىۋانىسى يەي.

كامالىم ھەرەمگە كەتسە، ئاللا يەي،
قالدى گۈلخاندا كىشى يەي.
سەللىسى بىللە كېتىپتۇ، ئاللا يەي،
يېڭىساردا جەندىسى يەي.

ئوردىخاننىڭ يوللارى، ئاللا يەي،
دۆڭە ـ دۆڭەدۇر قۇملارى يەي.
قۇملىرىدىن قارىسام، ئاللا يەي،
كۆرۈنەدۇر تۇغلارى يەي.

* *

ھاجەتمەنلەر بارادۇر،
ھاجەت تىلەپ يانادۇر.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

غايىب لەشكەر قورشادۇر،
بەتنىيەتنى ئاتادۇر.

ئوردىخاننىڭ لەنگەرىدە
داشلار قاينىاپ تۇرادۇ.
جۇملە ھاجەتمەن بېرىپ،
خۇداغا يېغلاپ يانادۇ.

ئوردىخان مازارىمدا
بىر كىشىلىك سارايىم بار.
بېشىمغا دەرد ـ ئەلەم كەلسە،
ياراتقان بىر خۇدايىم بار.

ئوردىخاندا بىر مازار،
ئەتراپىدا مىڭ مازار.
يېتىمچىنى قوللايدۇ،
غېرىبلەرگە ئىنتىزار.

ئوردىخان دەپ بىر مازار،
ئەتراپىدا مىڭ مازار.
مۇرادىمنى بەر، خۇدا،
يېتىشىم ئۇلۇغ مازار.

* *

ئاتاسى شاھى مەرداندۇر،
ئاناسى نۇر ئەلانۇرخان.
خۇدا يولىدا جان بەرگەن
شەھىد ئەلى ئارسلانخان.

كېلىنگ، دوستلار، بارايلى،
شەھداندا تۇرايلى.
يولنى قۇمغا قويايلى،
شەھىد ئەلى ئارسلانخان.

قۇم شەھىدا بۇلىقى،
چاھى زەمزەم سۈلىرى.
ئەۋلىيالار مەنزىلى
شەھىد ئەلى ئارسلانخان.

قۇم شەھىدان يوللىرى،
ئالتۇن شەددە ـ تۇغلىرى.
يېغلاپ بارار قۇللىرى،
پادىشاھ ئەلى ئارسلانخان.

ئەي بەندە، قىلما تەقسىر،
خەتمە ـ دۇئاسىنى تەخىر.
ئېيتقىل ھەمىشە تەكبىر،
پادىشاھ ئەلى ئارسلانخان.

ئاجىز قۇلۇڭ گۇناھكار،
رەھمە ئەيلىگىن يا غەپپار.
تۇرۇكچە بولدى بۇ ئەسرار،
پادىشاھ ئەلى ئارسلانخان.

* *

ھەي ـ ھەي دۇنيا، ھەي دۇنيا،
كىمگە ۋاپا قىلدىڭسەن،
مەن ـ مەن دېگەن يارەننى، ئاللا يەي،
يەر قوينىغا ئالدىڭسەن.

ئالدىڭ، ئالدىڭ، تويمادىڭ، ئاللا يەي،
بارغانلارنى سورىمادىڭ.
ئاخىر مەنزىل شۇنداقتۇر،
يەر يۇزىدە قويمادىڭ.

ئۇچار قۇشلار سايرايدۇ، ئاللا يەي،
ئوردىخاننىڭ چاڭگىلىدا، ئاللا.
ئۆلمەيمەن دېگەنبىلەن، ئاللا يەي،
جان خۇدانىڭ چاڭگىلىدا، ئاللا.

(توپلاپ رەتلىگۈچى پېڭسار ناھىيە 3 ـ ئوتتۇرا مەكتەپتە)